

Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů

Výzkum veřejného ochránce práv 2020

„... Pokaždé si nachází silnější skupina skupinu menší a slabší, buď pro její náboženství, nebo pro její barvu pleti, pro její rasu, původ, pro její společenský ideál nebo pro její světový názor, aby si na ní vybila onu ničivou energii, která se skrývá v samotné lidské podstatě; hesla pohnutky se mění, avšak metoda osočování, opovrhování a ničení zůstává vždy stejná.“

Stefan Zweig: Svědomí proti násilí – Castelliův zápas s Kalvínem (Prostor, 2017)

Carl Gustav Jung napsal: „Skutečná existence nepřítele, na něhož je možno svést veškeré zlo, znamená pro svědomí člověka nesmírnou úlevu. Můžeme alespoň bez zábran říci, kdo je ten ďábel, a je nám pak jasné, že příčina našeho neštěstí se nachází vně, a nikoli snad v našem postoji“

Rozsudek Nejvyššího správního soudu o rozpuštění Dělnické strany, ze dne 17. února 2010, č. j. Pst 1/2009-348.

„Historie přitom ukazuje, i na příkladu německého nacionálního socialismu, že vůle většiny představující z vůli vůči menšině se nakonec obrací proti všem.“

Tamtéž.

Obsah

Obsah.....	3
Poslání ochránce.....	4
Slovník užitých pojmů.....	5
Úvodní slovo	6
Shrnutí	9
Právní úprava.....	11
Popis metody.....	14
Kvantitativní obsahová analýza rozhodnutí týkajících se nenávistných projevů na internetu	16
1. Základní popis rozhodnutí týkajících se nenávistných projevů na internetu.....	16
2. Oběti a pachatelé nenávistných projevů na internetu a prostředí spáchání skutku	18
3. Skutková podstata a udělený trest	22
Příklady rozhodnutí soudů	25
Příloha – kódovací klíč	35

Poslání ochránce

Již od roku 2001 ochránce chrání osoby před nezákonným či jinak nesprávným jednáním nebo nečinností správních úřadů a dalších institucí. Tehdy má právo nahlížet do úředních či soudních spisů, žádat úřady o vysvětlení a může bez ohlášení provádět místní šetření. Shledá-li pochybení úřadu a nepodaří se mu dosáhnout nápravy, může informovat nadřízený úřad či veřejnost.

Od roku 2006 ochránce plní úkoly národního preventivního mechanismu podle Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Systematicky navštěvuje zařízení, v nichž se nacházejí osoby omezené na svobodě, a to jak z moci úřední, tak v důsledku závislosti na poskytované péči. Cílem návštěv je posílit ochranu před špatným zacházením. Svá zjištění a doporučení ochránce zobecňuje v souhrnných zprávách z návštěv a na jejich základě formuluje standardy zacházení. Návrhy na zlepšení zjištěného stavu a odstranění případného špatného zacházení ochránce směřuje jak k samotným zařízením a jejich zřizovatelům, tak k ústředním orgánům státní správy.

V roce 2009 byl ochránce pověřen rolí národního tělesa pro rovné zacházení a ochrany před diskriminací (equality body). Přispívá tedy k prosazování práva na rovné zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru nebo světový názor. Za tím účelem poskytuje pomoc obětem diskriminace, provádí výzkum, zveřejňuje zprávy a vydává doporučení k otázkám

souvisejícím s diskriminací a zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými evropskými subjekty.

Od roku 2011 ochránce rovněž sleduje zajištění cizinců a výkon správního vyhoštění.

Počínaje lednem 2018 zastává ochránce také funkci monitorovacího orgánu pro naplňování práv zakotvených Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením a pomáhá také cizincům-občanům Evropské unie, kteří žijí nebo pracují v České republice. Poskytuje jim informace o jejich právech a pomoc při podezření na diskriminaci z důvodu státní příslušnosti.

Ke zvláštním oprávněním ochránce patří právo podávat Ústavnímu soudu návrhy na zrušení podzákonných právních předpisů, právo vedlejšího účastenství před Ústavním soudem v řízení o zrušení zákona či jeho části, právo podat správní žalobu k ochraně veřejného zájmu či návrh na zahájení kárného řízení s předsedou či místopředsedou soudu. Ochránce také může příslušnému úřadu doporučit vydání, změnu či zrušení právního nebo vnitřního předpisu. Doporučení ke změně zákona podává vládě.

Ochránce je nezávislý a nestranný, z výkonu své funkce je odpovědný Poslanecké sněmovně, která ho zvolila. Má jednoho voleného zástupce, kterého může pověřit výkonem části své působnosti. Se svými poznatky ochránce průběžně seznamuje veřejnost prostřednictvím médií, internetu, sociálních sítí, odborných seminářů, kulatých stolů a konferencí. Nejdůležitější zjištění a doporučení shrnuje zpráva o činnosti veřejného ochránce práv předkládaná každoročně Poslanecké sněmovně.

Slovník užitých pojmů

Náhradní trest odnětí svobody – stanovuje soud v případě, ukládá-li odsouzenému povinnost vykonat peněžitý trest, tedy zaplatit určitou peněžní částku. V případě, že pachatel tento peněžitý trest nevykoná, soud mu uloží náhradní trest odnětí svobody, a to až na čtyři léta.

Nenávistný projev – obvykle se jím chápe takový typ útočného slovního projevu, který podněcuje, podporuje nebo šíří nenávist vůči určité skupině osob či jednotlivci a bývá vyvolaný předsudky a stereotypy. Důvodem nenávisti může být například barva pleti osoby, její národnost, etnická příslušnost, pohlaví, sexuální orientace či identita, náboženské vyznání, víra, světonázor, věk, zdravotní postižení atp.

Orgán činný v trestním řízení – soud, státní zástupce a policejní orgán, pokud provádějí úkony trestního řízení, tedy zjišťují, zda byl spáchán trestný čin, kdo jej spáchal, ukládají trest a zajišťují jeho výkon.

Podmíněné zastavení trestního stíhání – přichází v úvahu v situacích, kdy by byl na základě všech okolností případu a osoby obviněného výsledkem řízení podmíněný trest odnětí svobody a s největší pravděpodobností by se obviněný ve zkušební době osvědčil. Je však možné pouze v řízeních o přečinu, podmínkou je souhlas obviněného a jeho doznání k činu, jakož i nahrazení škody obviněným.

Předsudek – je předem utvořený postoj k příslušníkovi určité skupiny nebo k celé skupině založený na předpokladech a zjednodušeních. Je formován bez ohledu na individualitu nebo povahu této osoby či skupiny. Výsledek interpersonálního hodnocení je pak dopředu určen bez zvažování alternativních vysvětlení a bez ochoty přesvědčit se o tom, zda vychází ze skutečnosti.

Přestupek – protiprávní jednání nižšího stupně závažnosti než trestný čin, jež je společensky škodlivé a výslovně je za přestupek označuje zákon. Od roku 2017 upravuje oblast přestupků zákon č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích.

Trestní příkaz – výsledek zkráceného řízení bez provedení dokazování a součinnosti stran. Vydává ho samosoudce, a to ve věcech, které jsou právně i skutkově méně složité. Má povahu odsuzujícího rozsudku. Lze proti němu podat opravný prostředek – odpor. V takovém případě se trestní příkaz ruší a ve věci bude nařízeno hlavní líčení.

Trestný čin – protiprávní jednání, kterým pachatel zásadním způsobem poškozuje nebo ohrožuje státem chráněné zájmy, a proto se trestá. Trestné činy se dělí na přečiny a zločiny. **Přečin** je nedbalostní trestný čin, anebo úmyslný trestný čin s horní hranicí trestní sazby do pěti let odnětí svobody. **Zločiny** jsou všechny ostatní trestné činy; zvláště závažnými zločiny jsou úmyslné trestné činy s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let odnětí svobody.

Úvodní slovo

Pamatuji si na ten den, jako kdyby to bylo dnes. Psalo se 9. listopadu 2017 a zpravodajské servery přinesly informaci o vlně nenávistných komentářů na sociálních sítích, které vyvolala zdánlivě nevinná událost – zveřejnění fotky prvňáčků základní školy na internetových stránkách Teplického deníku. Tato událost mnou hluboce lidsky otřásla – důvodem nenávisti vůči těmto dětem byla totiž barva jejich pleti, lépe řečeno, jejich etnický původ. Slovník a projevy, které bychom ještě před pár lety očekávali téměř výhradně od představitelů extremistických hnutí, se dostaly do hlavního proudu veřejné diskuse. Tehdy jsem si uvědomila, že česká společnost pravděpodobně směřuje tam, odkud již nemusí být návratu.

Zahraniční výzkumy¹ prokazují, že nárůst nenávisti v internetovém prostoru souvisí s vyšším počtem násilných útoků v reálném životě. Internet tedy může sloužit jako „předpolí“ pro trestné činy, které ohrožují zdraví, život a integritu jedince. Ve veřejném prostoru, do něhož se plíživě rozlévá internetová nenávist, se lidé ze zranitelných skupin necítí bezpečně. Nejsou přijati většinovou společností, postupně se stahují z veřejného života a stávají se pro nás ostatní neviditelnými.

Zmíněný incident nenávistného útoku na děti v Teplicích se proto stal symbolickým spouštěčem mnoha aktivit, které jsem ve funkci veřejné ochránkyně práv podnikla v posledních dvou letech, abych snížila výskyt nenávisti zejména v on-line prostoru a přiměla nejdůležitější aktéry v této oblasti k užší spolupráci. Předkládaná výzkumná zpráva o rozhodovací činnosti českých obecných soudů je jen jednou z nich a jsem upřímně velmi ráda, že vznikla.

Přiznám se, že ještě před deseti lety jsem měla jen velmi matné povědomí o tom, co je to Facebook, a tuším, že mnozí, kteří nyní čtou tuto zprávu, na tom byli podobně. Svět se v tomto aspektu mění tak rychle, že klasické politické a společenské struktury jen pokulhávají za technologickým vývojem. Je to především masovost a částečná anonymita sociálních sítí, která svádí k tomu, že jejich prostřednictvím mnozí vychrlí výroky tak odporné a nehumánní, až se tají dech. Jsem přesvědčena o tom, že kdyby to měli tito lidé říct člověku do očí, ve většině případů by jistě zaváhali. Ale právě masovost a (zdánlivá) beztrestnost činí z nenávistných projevů tak nebezpečný jev. Jev, který významně ovlivňuje klima

1 Například: MÜLLER, Karsten, SCHWARZ, Carlo. Fanning the Flames of Hate: Social Media and Hate Crime (Dmýchání plamenů nenávisti: Sociální sítě a zločiny z nenávisti). Dostupné z <https://ssrn.com/abstract=3082972> nebo z <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3082972> [cit. 10. 12. 2019].

RELIA, Kunal, LI, Zhengyi, COOK, Stephanie H., CHUNARA, Rumi. Race, Ethnicity and National Origin-based Discrimination in Social Media and Hate Crimes Across 100 U.S. Cities (Diskriminace na základě rasy, etnicity a národnosti jako příčina diskriminace na sociálních sítích a zločinů z nenávisti napříč 100 americkými městy). Proceedings of the 13th International Conference on Web and Social Media, Pages 417-427, ICWSM 2019; Munich; Germany; 11–14 June 2019. New York University. Dostupné z <https://arxiv.org/pdf/1902.00119.pdf> [cit. 10. 12. 2019].

ve společnosti, má podstatný vliv na vztah společnosti k institucím demokratického právního státu a k právům jednotlivých lidí, tedy k lidským právům.

Největší obavu mám však z toho, že do tohoto klimatu, do tohoto světa vrůstají nejmladší generace, které si teprve utvářejí obraz o společenských normách. Pohybuje-li se takový mladý člověk na sociálních sítích, nebo čte-li debaty pod některými články, může být jeho obraz o tom, co je normální, dosti pokřivený.

Abych nebyla jen pesimistická. Od okamžiku, kdy se fenoménu nenávistného diskursu s kolegy a kolegyněmi v Kanceláři veřejného ochránce práv systematictěji věnujeme, se přece jen některé věci změnilo k lepšímu. Mám radost z toho, že Nejvyšší státní zastupitelství považuje problém nenávistných projevů za svou prioritu. Těší mě také, že Ministerstvo vnitra ve svých pravidelných zprávách o extremismu dává větší prostor problematice předsudečné nenávisti s akcentem na to, že nenávistných projevů se zdaleka nemusejí dopouštět jen příslušníci extremistických hnutí. Evropská komise přiměla nadnárodní IT platformy k intenzivnější spolupráci a monitoringu nenávistného obsahu. Obecně se také v médiích častěji setkáme se zprávami o potrestání pachatelů on-line nenávistných útoků, což má nepochybně osvětový význam. Veřejnost musí být informována o tom, že právo platí i na internetu.

Sama jsem velmi zvažovala, čím konkrétním a praktickým bych mohla přispět jako veřejná ochránkyně práv v rámci hlubšího poznání předmětného tématu. Nemohu totiž prošetřovat postup orgánů činných v trestním řízení (policie, státního zastupitelství, soudů), mám ale zákonnou povinnost přispívat k prosazování práva na rovné zacházení se všemi lidmi bez ohledu na jejich rasu, etnický původ, národnost, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru nebo světový názor. V této souvislosti se domnívám, že jedním z největších úkolů dneška je pokusit se znovu obnovit hranice toho, co je ještě možné říct, co je svobodná diskuse, co už je nepřipustné, co je štvání a nenávist, která podléhá trestnímu zákoníku. Proto jsem se rozhodla zmapovat, jak obecné soudy aktuálně rozhodují o trestnými činech s nenávistnou pohnutkou spáchaných v on-line prostředí, a to v období od ledna 2016 do června 2019. Zpráva je zpracována k právnímu stavu účinnému ke dni 31. prosince 2019. Za součinnost při složitém a zdouhavém shromažďování rozhodnutí bych chtěla poděkovat všem soudům, které jsem oslovila v průběhu výzkumu. Bez nich by tato výzkumná zpráva nevznikla.

Průběžné závěry výzkumu jsem již prezentovala na [odborné konferenci](#) „Nenávist na internetu“ konané dne 16. října 2019, kterou jsem spoluorganizovala s předsedou Ústavního soudu a nejvyšším státním zástupcem. Poznatky z této konference jsem využila i při finalizaci této výzkumné zprávy, která je první svého druhu v České republice. Doufám, že na ni navážou další výzkumné aktivity akademického sektoru či monitorovací a vzdělávací aktivity resortů vnitra a spravedlnosti a neziskových organizací.

Jsem si dobře vědoma toho, že trestní právo je jen jedním nástrojem ve vějíři potřebných kroků (i když důležitým), dalším nástrojem je jistě trestání přestupků. Cestou, kterou je určitě také potřeba zvažovat, jsou snahy o posílení odpovědnosti důležitých IT platform. Klíčová je však osvěta v tom smyslu, že právo platí jak v reálném životě, tak i na internetu. Jsem přesvědčena, že mnozí z těch, kteří byli v posledních letech odsouzeni za nenávistné

projevy on-line, si to neuvědomovali. Proto je velkou výzvou pro státní orgány, neziskové organizace, vzdělavatele a média tento stav co nejrychleji změnit.

Dovolím si na závěr vyjádřit naději, že oběti trestných činů z nenávisti nejsou osamělé a že většina lidí v této zemi chce žít společně, rozumně a nekonfliktně. S touto nadějí Vám přeji poučné čtení.

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

Shrnutí

1. Podle sdělení předsedkyň a předsedů soudů vydaly okresní soudy za sledované období od roku 2016 do června 2019 soudní rozhodnutí celkem ve 47 případech týkajících se nenávistných projevů na internetu. Se soudními případy, týkajícími se nenávistných projevů na internetu, má za sledované období od roku 2016 do poloviny roku 2019 zkušenost pouze menšina okresních soudů (25 z 86; 29 %). Ve většině případů se nadto jedná o zkušenost ojedinělou. Stíhání nenávistných projevů v on-line prostředí často navazuje na konkrétní medializované kauzy a nezdá se, že by bylo výsledkem průběžného a systematického monitorování protizákonného obsahu na internetu. Počet vydaných soudních rozhodnutí, týkajících se nenávistných projevů na internetu, meziročně zřetelně roste.
2. Nenávistné projevy, které české soudy posuzovaly, jsou nejčastěji (60 % rozhodnutí) zaměřeny obecně proti celé skupině osob definované národností, etnicitou, barvou pleti, náboženským vyznáním, sexuální orientací a podobně. Ve zhruba třetině rozhodnutí mířily tyto projevy proti konkrétní osobě nebo skupině konkrétních osob. Nejčastějšími oběťmi jsou Romové (49 % rozhodnutí) a muslimové (23 % rozhodnutí).
3. Nenávistných projevů na internetu, o kterých české soudy rozhodovaly, se téměř vždy dopustil muž (94 % případů), u kterého nic nenaznačuje jeho příslušnost k některé menšině (94 %) a který ještě nebyl soudně trestán (91 %). Velká většina incidentů, které se dostaly před soudy, se odehrála na sociální síti Facebook (83 %).
4. Pokud se případ nenávistného projevu na internetu dostal před soud, byl pachatel ve většině případů uznán vinným přinejmenším v prvostupňovém řízení: až 43 ze 47 případů (91 %) skončilo odsouzením pachatele. Nejčastějším trestem (27 rozhodnutí) bylo podmíněné odnětí svobody (průměrně na 10 měsíců) s určením zkušební doby (průměrně 24 měsíců), dále pak peněžitý trest (10 rozhodnutí, průměrně 15 800 Kč) s určením náhradního trestu (průměrně dva měsíce). Soudy také ukládaly obecně prospěšné práce či propadnutí věci.
5. Nejčastější skutkovou podstatou bylo *podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezení jejich práv a svobod (§ 356 trestního zákoníku)²* – soudy takto kvalifikovaly skutky téměř v polovině analyzovaných rozhodnutí (49 %). Zhruba pětina obsahovala skutkovou podstatu *hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny (§ 355), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 352) nebo projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka (§ 404)*. Další skutkové podstaty se vyskytovaly méně často.
6. Pro oběti trestných činů představují nenávistné projevy na internetu často enormní zátěž a někdy i zdroj strachu. Terčem výjimečně agresivních nenávistných projevů

2 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

se stávají ti, kdo se ve veřejném prostoru jasně vyhraní proti původcům nenávistných projevů či vystoupí na obranu jejich obětí.

7. Neúplnost dat, složité vyhledávání rozhodnutí a nejednotnost evidencí komplikovaly nejenom práci na tomto výzkumu, ale brání také adekvátní analýze a přijímání řešení na exekutivní a legislativní úrovni.

Právní úprava

V rámci českého právního řádu nenalezneme definici nenávistného projevu. Obvykle se jím chápe takový typ útočného slovního projevu, který podněcuje, podporuje nebo šíří nenávisť vůči určité skupině osob či jednotlivci a bývá vyvolán předsudky a stereotypy. Důvodem nenávisti může být například barva pleti osoby, její národnost, etnická příslušnost, pohlaví, sexuální orientace či identita, náboženské vyznání, víra, světonázor, věk, zdravotní postižení atp. Nenávistné projevy (tzv. hate speech) můžeme zařadit pod širší kategorii násilí z nenávisti, do níž spadají vedle slovních také fyzické útoky motivované nenávisť vůči určitým zranitelným skupinám obyvatel.

Ačkoliv český právní řád nenávistný projev či násilí z nenávisti přímo nedefinuje, nacházíme napříč různými právními odvětvími ustanovení, která se projevů nenávisti týkají a z nichž můžeme odvozovat možnou obranu proti tomuto typu útoků.

Již Listina základních práv a svobod („Listina“) jako součást ústavního pořádku České republiky zaručuje v rámci svých obecných ustanovení základní práva a svobody všem lidem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině a dalších charakteristik. Chráněna je vedle jiných práv lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst, jméno. Právě tato práva se pak budou často při řešení problematiky nenávistných projevů na internetu střetávat s právem na svobodu projevu, které rovněž Listina zakotvuje. Obě jsou rovnocenná, žádné z nich nemá automaticky přednost. Na jedné straně platí, že zásahy do svobody projevu jsou přípustné pouze tehdy, je-li to skutečně nezbytné. Zároveň je však třeba připomenout, že z Listiny vyplývá možnost omezit svobodu projevu zákonem z důvodu ochrany práv a svobod druhých, bezpečnosti státu a veřejnosti či kvůli ochraně veřejného zdraví a mravnosti. Nelze tedy říci, že svoboda projevu, a to včetně projevu internetového, je bezbřehá a neomezitelná. Střet svobody projevu a práva na ochranu lidské důstojnosti, cti a dobré pověsti posuzují soudy vždy s ohledem na konkrétní situaci a závisí od kontextu, v jakém byl projev učiněn, od motivací jeho autora a také od povahy a intenzity aktů nenávisti.

V civilněprávní rovině je možné se proti nenávistným projevům bránit prostřednictvím žaloby na ochranu osobnosti podle občanského zákoníku.³ Člověk, který se domnívá, že byla projevem zasažena jeho důstojnost, vážnost, čest či soukromí, může v takové žalobě požadovat upuštění od neoprávněného zásahu, odstranění následků, přiměřené zadostiučinění, případně náhradu nemajetkové újmy v penězích.⁴

Nenávistné projevy mohou také představovat v některých případech diskriminaci ve smyslu antidiskriminačního zákona.⁵ Nejčastěji půjde o méně příznivé zacházení ve formě

3 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

4 Ustanovení § 81 a § 82 ve spojení s § 2951, 2956 a § 2957 občanského zákoníku.

5 Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů.

obtěžování, jímž se rozumí nežádoucí chování, jehož záměrem či důsledkem je snížení důstojnosti a vytvoření zastrašujícího, nepřátelského, ponižujícího, pokořujícího nebo urážlivého prostředí.⁶ Toto nežádoucí chování pak zároveň musí souviset s tzv. chráněnými důvody vymezenými antidiskriminačním zákonem.⁷ K obtěžování může docházet jen v oblastech života, které antidiskriminační zákon výslovně jmenuje.⁸ Bránit se proti diskriminaci je možné prostřednictvím antidiskriminační žaloby.⁹

Nenávistný projev rovněž může naplnit podstatu přestupku ve smyslu zákona o některých přestupcích.¹⁰ Typicky se bude jednat o přeštek proti občanskému soužití, kterého se osoba může dopustit mimo jiné tím, že druhému způsobí újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině, pro jeho etnický původ, rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru, náboženství, věk, zdravotní postižení, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní či rodinný stav.¹¹ Za tento přeštek lze uložit pokutu až do výše 20 000 Kč.¹²

V neposlední řadě je pak možné dopustit se nenávistným projevem některých trestných činů vymezených trestním zákoníkem.¹³

Postih trestné činnosti z nenávisti je v rámci trestního zákoníku postaven na tzv. trojkolejném systému. Předsudečná pohnutka je součástí základní skutkové podstaty některých trestných činů,¹⁴ pachatel těchto činů hrozí odnětí svobody až na tři roky. Dále se u vybraných trestných činů¹⁵ objevuje předsudečná motivace jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby, tzv. kvalifikovaná skutková podstata. Nenávistná pohnutka je pak rovněž zařazena do trestního zákoníku jako tzv. obecná přitěžující okolnost,¹⁶ jež se uplatní v případě, že skutková podstata konkrétního trestného činu neobsahuje zvláštní přitěžující

6 Ustanovení § 4 odst. 1 antidiskriminačního zákona.

7 Chráněnými důvody jsou podle § 2 odst. 3 antidiskriminačního zákona rasa, etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientace, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víra, světový názor a v některých případech také státní příslušnost.

8 Ustanovení § 1 odst. 1 písm. a) – j) antidiskriminačního zákona.

9 Ustanovení § 10 antidiskriminačního zákona.

10 Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

11 Ustanovení § 7 odst. 3 písm. b) zákona o některých přestupcích.

12 Podle § 7 odst. 4 písm. b) zákona o některých přestupcích.

13 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

14 Typicky se jedná o trestné činy podle § 352 (násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci), § 355 (hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob) a § 356 (podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod) trestního zákoníku.

15 Zmínit lze například trestný čin vraždy podle § 140 odst. 3 písm. g), ublížení na zdraví podle § 146 odst. 2 písm. e) či vydírání ve smyslu § 175 odst. 2 písm. f) trestního zákoníku.

16 Ustanovení § 42 písm. b) trestního zákoníku.

okolnost (kvalifikovanou skutkovou podstatu). Obecná přitěžující okolnost se bere do úvahy při rozhodování o výši trestu ukládaného v rámci základní trestní sazby.¹⁷

Napříč uvedeným trojkolejným systémem pak trestní zákoník výslovně chrání osoby napadené z důvodu rasy, etnicity, národnosti, vyznání (případně i proto, že jsou skutečně či domněle bez vyznání), politického přesvědčení, příslušnosti k třídě a příslušnosti k tzv. jiné skupině osob.

¹⁷ Ke koncepci postihu předsudky motivovaných trestných činů také například In IUSTITIA. Zpráva o násilí z nenávisti v České republice 2014 [online]. Praha: In IUSTITIA, o. p. s., 2015. ISBN 978-80-906203-0-8 [cit. 10. 12. 2019]. Dostupné z <https://www.in-ius.cz/ke-stazeni/zprava-o-nasilii-z-nenavisti/>.

Popis metody

Cílem výzkumu bylo popsat a analyzovat rozhodovací činnost českých obecných soudů ve věcech týkajících se nenávistných projevů na internetu. Šlo zejména o rozhodování o následujících trestných činech podle trestního zákoníku:

§ 181	poškození cizích práv	§ 357	šíření poplašné zprávy
§ 184	pomluva	§ 364	podněcování k trestnému činu
§ 312e	podpora a propagace terorismu	§ 365	schvalování trestného činu
§ 312f	vyhrožování teroristickým trestným činem	§ 403	založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka
§ 345	křivé obvinění	§ 404	projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačování práv a svobod člověka
§ 352	násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci	§ 405	popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia
§ 353	nebezpečné vyhrožování		
§ 355	hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob		
§ 356	podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod		

Výběr trestných činů odráží kritéria výzkumu – tedy musí jít o trestné činy spáchané v on-line prostoru. Do výzkumu jsme nezařadili trestné činy fyzického násilí (tzv. hate crime) ani projevy v on-line prostoru, které byly spáchany z jiného důvodu, než je nenávist motivovaná předsudky.

Analýza se zaměřila zejména na **tři otázky**:

1. Jaká je struktura pachatelů a obětí nenávistných projevů na internetu?
2. Jaká je frekvence činů podle jednotlivých skutkových podstat?
3. Jaké tresty soudy ukládají za nenávistné projevy na internetu?

Metodou výzkumu byla kvantitativní obsahová analýza, výzkumná metoda pro systematický a intersubjektivně ověřitelný popis obsahu.¹⁸

Vzhledem k tomu, že Česká republika ještě stále nemá funkční databázi, v níž by se zveřejňovala všechna soudní rozhodnutí, a že evidence na soudech neumožňuje jednoduše vybrat rozhodnutí týkající se nenávistných projevů v on-line prostředí, probíhaly sběr a analýza soudních rozhodnutí ve více krocích. V červnu 2019 veřejná ochránkyně práv nejprve požádala předsedkyně a předsedy okresních soudů o zaslání anonymizovaných kopií všech rozhodnutí vydaných v rámci trestních řízení, v nichž se soud zabýval trestnými činy s nenávistnou (předsudečnou) pohnutkou v on-line prostředí podle stanovených paragrafů

18 SCHERER, Helmut. 2004. Úvod do metody obsahové analýzy. In: SCHULZ, Winfried, ed. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Ed. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Karolinum, 2004, s. 29–50.

trestního zákoníku (seznam výše), a to za období od ledna 2016 do června 2019. Na výzvu zareagovalo 84 soudů, dva soudy neodpověděly. Zhruba čtvrtina soudů (24) uvedla, že ve svých informačních systémech neeviduje rozhodnutí, která by splňovala uvedená kritéria. Ze zaslaných rozhodnutí se některá týkala nenávistných projevů mimo on-line prostor, případně se netýkala předsudečné nenávisti, ale osobních konfliktů mezi bývalými partnery či zaměstnanci a jejich bývalými zaměstnavateli. Tři zaslaná rozhodnutí nespádala do časového rámce průzkumu, protože byla vydána před rokem 2016.

V případě trestných činů podpory a propagace terorismu a vyhrožování teroristickým trestným činem oslovila ochránkyně předsedkyně a předsedy krajských soudů příslušných vést řízení v prvním stupni. Soudy buď odpověděly, že uvedené případy ve svých informačních systémech neevidují, anebo zaslaná rozhodnutí neodpovídala kritériím výzkumu (zaslaly však některá rozhodnutí, jež neposkytly okresní soudy).

Kritéria vybraných skutkových podstat trestných činů spáchaných v internetovém prostředí nakonec splňovalo 47 rozhodnutí od 25 okresních soudů. Tato rozhodnutí jsme podrobili obsahové analýze a kódování (záznam požadovaných informací pomocí stanoveného kódu; kódovací klíč je v příloze č. 1). Již z popisu sběru zkoumaných rozhodnutí je zjevné, že nelze s jistotou tvrdit, že soubor analyzovaných rozhodnutí za dané období je úplný a vyčerpávající – jde pouze o rozhodnutí, která se podařilo shromáždit pomocí výše uvedeného postupu.

Kvantitativní obsahová analýza rozhodnutí týkajících se nenávistných projevů na internetu

Kvantitativní obsahová analýza soudních rozhodnutí týkajících se nenávistných projevů na internetu, která jsme získali od okresních soudů, má tři hlavní okruhy. Nejdříve popisujeme základní rysy souboru analyzovaných soudních rozhodnutí (jejich strukturu podle soudů, roků spáchání skutku a vydání rozhodnutí, stavu řízení). V druhé kapitole představujeme strukturu obětí, pachatelů a prostředí, ve kterém se nenávistné projevy odehrály. Třetí část se zaměřuje na skutkové podstaty a udělené tresty.

1. Základní popis rozhodnutí týkajících se nenávistných projevů na internetu

Jak ukazuje tab. 1, se soudními řízeními týkajícími se nenávistných projevů na internetu má zkušenost pouze **menšina okresních soudů** (25 z 86; 29 %) a ve většině případů se nadto jedná o **zkušenost ojedinělou**. Výjimkou je Okresní soud v Chomutově, který za sledované období zaznamenal šest soudních rozhodnutí tohoto typu, a dále také Obvodní soud pro Prahu 4 a Okresní soud v Liberci, které shodně zaslaly čtyři rozhodnutí, nebo Okresní soud v Domažlicích se třemi rozhodnutími. Celkově, podle sdělení předsedkyň a předsedů soudů, okresní soudy vydaly za sledované období od roku 2016 do června 2019 soudní rozhodnutí celkem v 47 případech týkajících se nenávistných projevů na internetu.

Toto nerovnoměrné rozdělení je kromě jiného pravděpodobně dáno i tím, že se případy, týkající se nenávistných projevů na internetu, opakovaně koncentrovaly do určitých měst a regionů. Například šest rozhodnutí Okresního soudu v Chomutově se týkalo nenávistných projevů vztahujících se k jedné události: vždy šlo o komentování zvláště závažného zločinu vraždy v Chomutově. Dalším případem, který spustil nenávistné projevy, jež pak trestalo více soudů, byl odchod zpěváka Radka Bangy z předávání cen Český slavík za rok 2015 a jeho vysvětlení tohoto kroku na sociální síti. Poté mu více osob veřejně adresovalo rasistické urážky a vyhrůžky – soudy posuzovaly komentáře vztahující se k této kauze v sedmi případech. Již na základě těchto dvou příkladů se jeví, že stíhání nenávistných projevů v on-line prostředí často spíše **navazuje na konkrétní medializované případy**, než by bylo výsledkem **průběžné a systematické kontroly**.

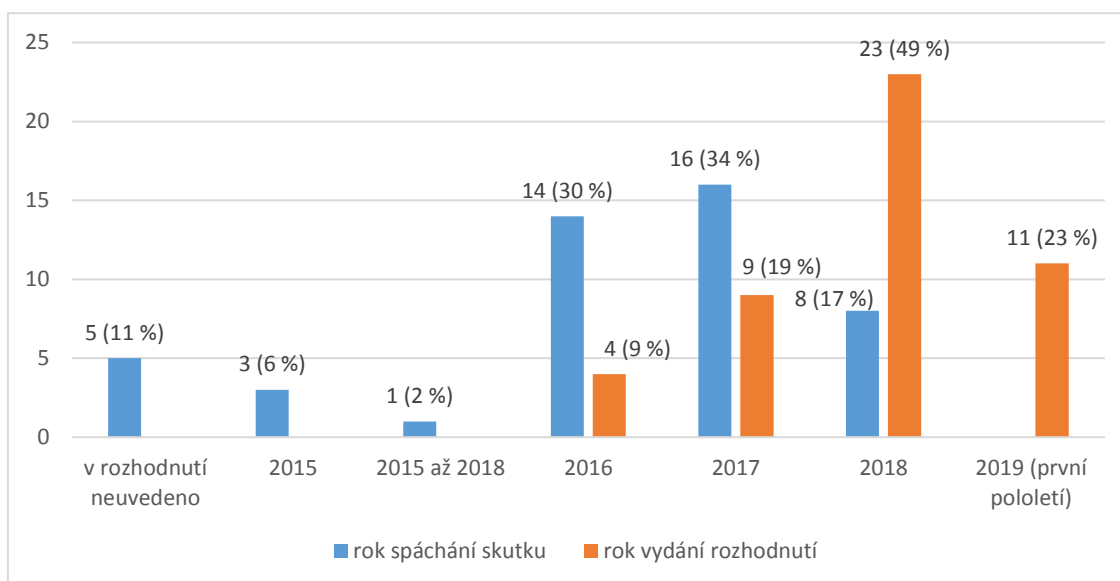
Tab. 1 Počty rozhodnutí jednotlivých okresních soudů od roku 2016 do současnosti

Název soudu	Počet rozhodnutí	Název soudu	Počet rozhodnutí
Okresní soud v Chomutově	6	Městský soud v Brně	1
Obvodní soud pro Prahu 4	4	Okresní soud v Benešově	1
Okresní soud v Liberci	4	Okresní soud ve Frýdku Místku	1
Okresní soud v Domažlicích	3	Okresní soud v Chrudimi	1

Okresní soud v Teplicích	2	Okresní soud v Jindřichově Hradci	1
Obvodní soud pro Prahu 6	2	Okresní soud v Mostě	1
Okresní soud v Hodoníně	2	Okresní soud v Šumperku	1
Okresní soud v Kladně	2	Okresní soud v Tachově	1
Okresní soud Plzeň - město	2	Okresní soud v Ústí nad Labem	1
Okresní soud v Ostravě	2	Okresní soud v Prostějově	1
Okresní soud v Českých Budějovicích	2	Okresní soud v Uherském Hradišti	1
Okresní soud v Příbrami	2	Okresní soud v Karviné	1
Obvodní soud pro Prahu 1	2	Celkem	47

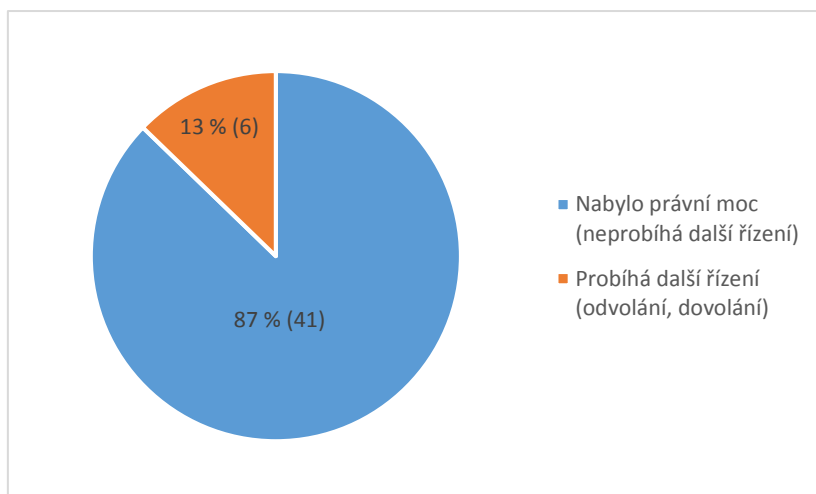
Počet vydaných soudních rozhodnutí, týkajících se nenávistných projevů v on-line prostředí, se v průběhu sledovaného období výrazně zvyšuje (graf 1). **Nejvíce soudních rozhodnutí** (téměř polovina z celého zkoumaného souboru) bylo **vydáno v roce 2018**. Je pravděpodobné, že růst bude pokračovat i v roce 2019: soudy zasílaly svá rozhodnutí zhruba v pololetí letošního roku, proto lze očekávat, že do konce roku 2019 jejich počet ještě výrazně poroste. Co se týče rychlosti řešení těchto případů, soudní rozhodnutí jsou nejčastěji vydána následující kalendářní rok po spáchání skutku.

Graf 1 Rok spáchání skutku a rok vydání rozhodnutí (N = 47)

Pro informaci také doplňujeme strukturu analyzovaných rozhodnutí podle stavu řízení (graf 2). Více než čtyři pětiny z nich (87 %) již nabyly právní moci, v menší části (13 %) ale probíhá další řízení (odvolání či dovolání). Tuto skutečnost je nutné mít na paměti při čtení a interpretaci dalších zjištění, zejména části o udělených trestech; výsledek se totiž ještě může v některých případech změnit.

Graf 2 Rozhodnutí dle stavu řízení (N = 47)

2. Oběti a pachatelé nenávistných projevů na internetu a prostředí spáchání skutku

V další části jsme se zaměřili na prozkoumání struktury obětí a pachatelů nenávistných projevů na internetu. Jak ukazuje graf 3, tyto projevy jsou ve většině případů (60 % soudních rozhodnutí) zaměřeny **obecně proti celé skupině osob** definované národností, etnicitou, barvou pleti, náboženským vyznáním, sexuální orientací a podobně. Pro ilustraci uvádíme konkrétní vyjádření převzatá ze soudních rozhodnutí:

„@pavelk doufejme ty krysy islamistické a cikanske stejně jako zlodejske a vlastizradne politiky postrilet i s rodinami.“

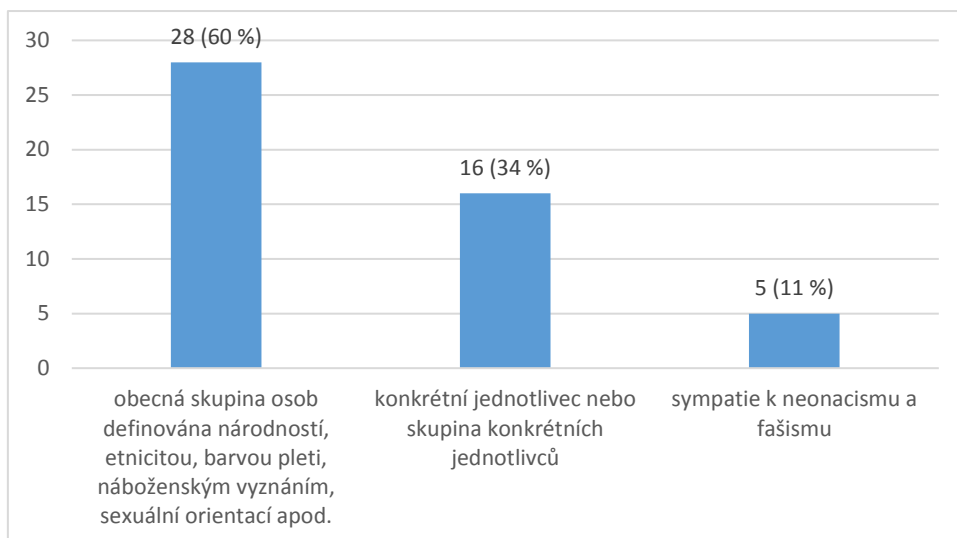
usnesení Okresního soudu v Liberci, sp. zn. 3T 71/2017-66

„Jsem toho názoru, že My, jako národ, s tím moc neuděláme. Ale v jednom jsem si jistý: Islám a vůbec muslimové je potřeba porazit fyzickou silou!! Jsem pro to, aby se použily chemické zbraně proti IS a vyhladit všechny muslimy na celém světě. Jinak pokud zbude jediný muslim, byť to bude dítě, tak se to po několika desítkách či stovkách let bude opakovat. Vyhladit veškerý islámský lid z této planety je jediné řešení, pak se nebudeme muset bát o budoucnost našich dětí, aby jim někdo přikazoval, že islám je to nejlepší. Islám NENÍ ŽÁDNÉ NÁBOŽENSTVÍ, ale celosvětový terorismus a rasismus proti židům a jiným náboženstvím i těm, kteří nevěří. Jak říkám, vyhlazení islámu ze světa je jediná možnost.“

trestní příkaz Okresního soudu v Hodoníně, sp. zn. 3 T 57/2016-79

Ve zhruba třetině soudních rozhodnutí nenávistné projevy směřovaly vůči **konkrétní osobě nebo skupině osob** (v sedmi případech šlo o zpěváka Radka Bangu). Ve zbylé zhruba desetině se jednalo o projevy sympatií k neonacismu a fašismu bez toho, aby pachatelé specificky označovali konkrétní sociální skupiny nebo jednotlivce.

Graf 3 Rozhodnutí dle počtu obětí (N = 47)

Pozn.: Součet podílů netvoří 100 %, jelikož v jednom rozhodnutí mohl být kódován výskyt více kategorií.

Co se týče typu obětí, až téměř v polovině analyzovaných soudních rozhodnutí (49 %) mířily nenávislné projevy vůči **Romům** – tato skupina je zdaleka nejčastějším terčem podobných útoků (graf 4). Šlo zpravidla o hrubé urážky, schvalování násilí vůči této skupině nebo samotné vyhrožování násilím:

„černá svině, to je lichotka, jsi jen hnusná špína, zmrde, a plyn moc jednoduché, podříznout tě ve stylu slimáku!!“

usnesení Okresního soudu v Ostravě, sp. zn. 1 T 144/2018-280

„Jo to je známo z dějin jak se z nul a nymandů vytvářejí celebrity a vůdcové, viz z krypla Hitlera se udělal génius i když mu díky za ty zplynovany cikány a ostatní lůzu...“

trestní příkaz Obvodního soudu pro Prahu 4, sp. zn. 1T 43/2018

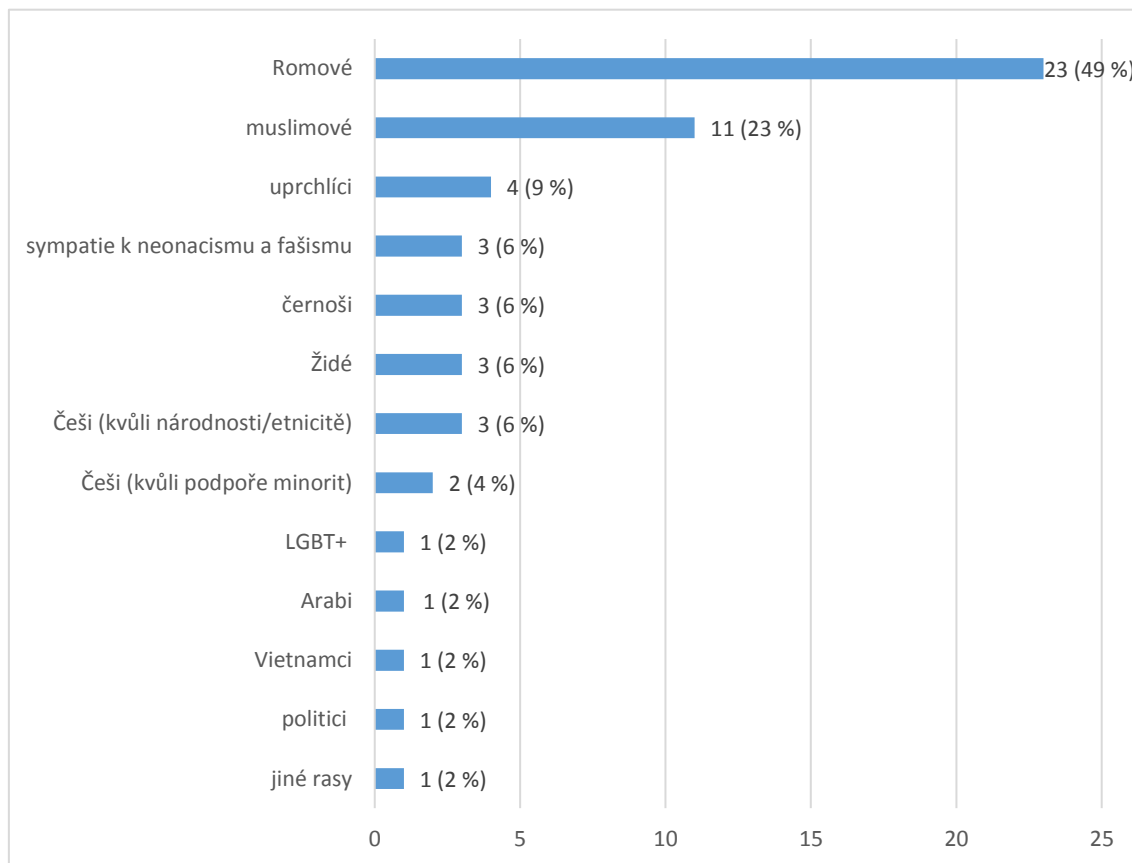
V necelé čtvrtině rozhodnutí byli oběťmi **muslimové** (23 %), v necelé desetině **uprchlíci** (9 %). Pro lepší ilustraci povahy a intenzity nenávislných projevů opět uvádíme konkrétní příklad:

„Zasraný islámský prase! Nenadejdeš žádnéj úkryt kde by tě někdo nepoznal! Ten váš zasranej rádoby prorok je jen pedofilní prase co mrdá osly 😊 Chcete válku? Budete jí mít. A budu používat stejných praktik jako používáte vy. Akorát na vašich mentálně zaostalých dětech 😊zasraný hnusy jste 😊a tebe ty sráči se na to necháme koukat jak pomalu umíraj! Muslim není člověk ale podrasa a takový patří do plynu! SIEG HEIL SRÁČI. SEŠ MRTVEJ! [...] Ta tvoje dcera je fakt hnusná děvka 😊díky za její fotografii 😊😊čekej její hlavu na tácu společně se zdechlinou prasete 😊bye matherfucker! 😊“

trestní příkaz Okresního soudu Plzeň-město, sp. zn. 5 T 64/2016-82

V menším počtu případů, celkem v pěti, se nenávistné projevy týkaly **Čechů** bez toho, aby byla patrná jejich příslušnost k nějaké menšině. Z toho ale dva případy nebyly motivovány etnicky či národnostně jako projev nenávisti vůči Čechům, ale naopak, pachatelé útočili na české občany kvůli tomu, že se zastali příslušníků menšin.

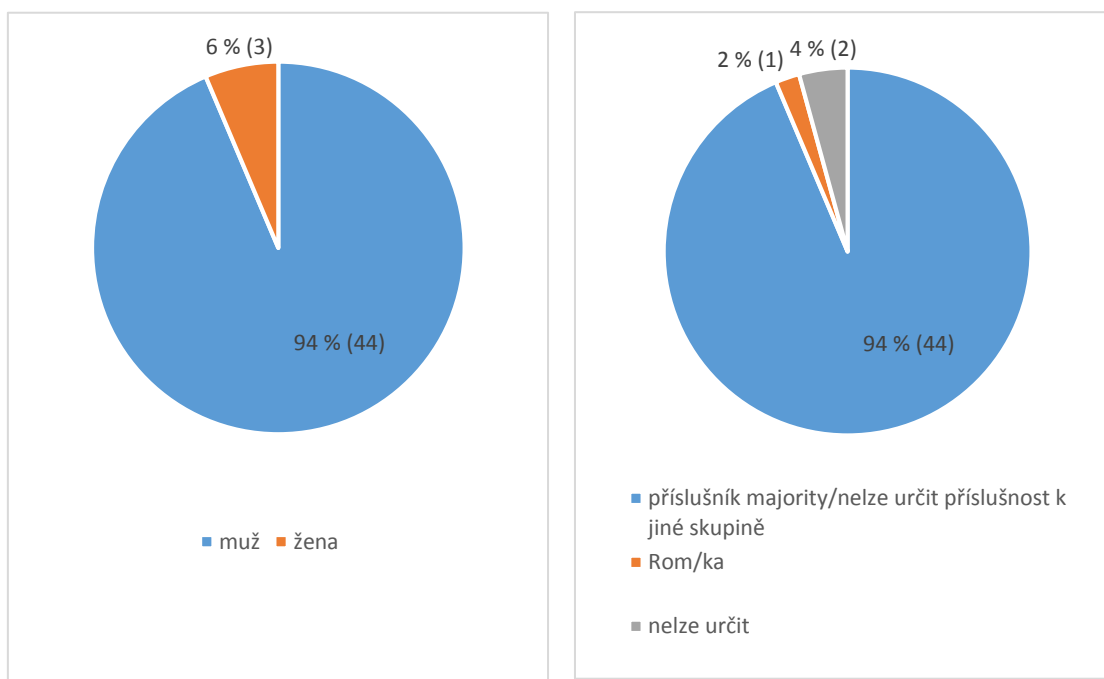
Graf 4 Rozhodnutí dle typu obětí (N = 47)

Pozn.: Součet podílů netvoří 100 %, jelikož v jednom rozhodnutí mohl být kódován výskyt více kategorií.

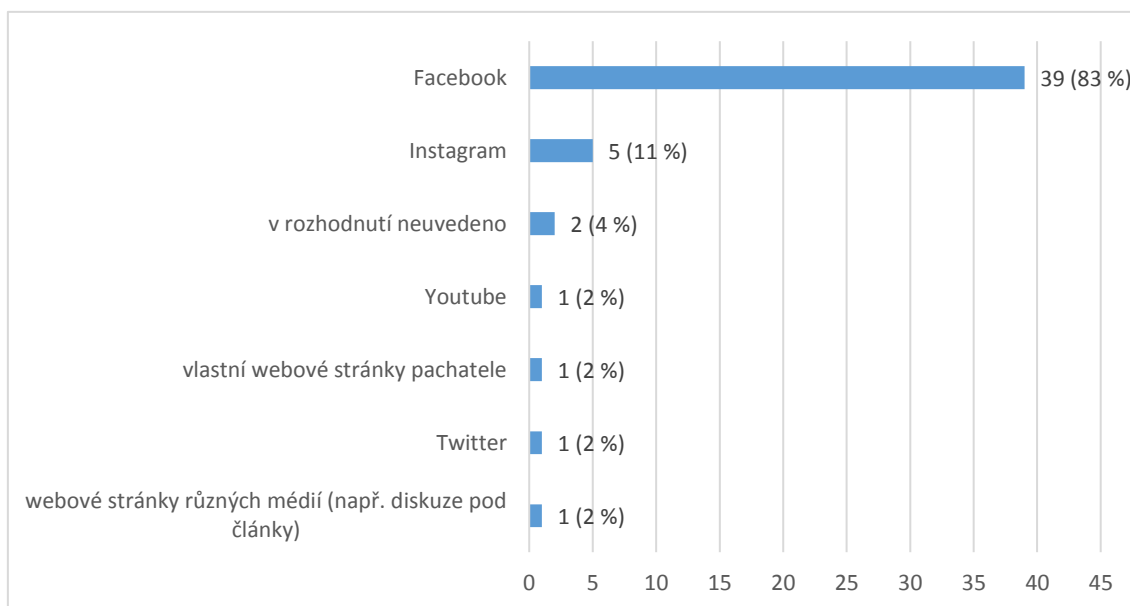
Na rozdíl od obětí nenávistných projevů na internetu jsou pachatelé těchto skutků značně homogenní skupinou (graf 5). Téměř vždy jde o **muže** (94 %), který je **příslušníkem majority**, respektive nic nenaznačuje jeho příslušnost k některé menšině (94 %), a který dosud **nebyl odsouzen** za spáchání trestného činu (91 %). Pouze ve dvou případech byl pachatel už v minulosti soudně trestán.

Graf 5 Rozhodnutí dle pohlaví a typu pachatele (N = 47)

Kromě struktury obětí a pachatelů bylo předmětem analýzy také prostředí, ve kterém byl skutek spáchán (graf 6). I zde jsou patrné jasné vzorce: ve většině případů šlo o **Facebook** (83 % rozhodnutí), v menší části **Instagram** (11 %). Zbylé možnosti (Youtube, Twitter, webové stránky různých zpravodajských portálů) byly zastoupeny podstatně méně často.

Graf 6 Rozhodnutí dle prostředí, ve kterém byl skutek spáchán (N = 47)

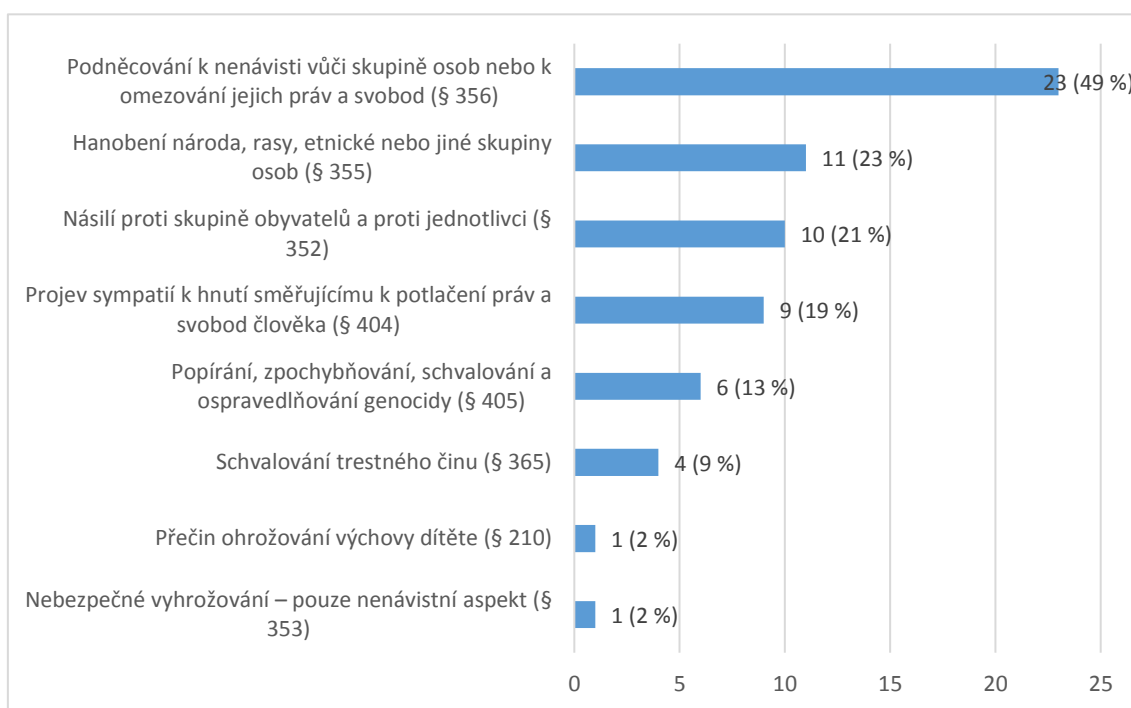
Pozn.: Součet podílů netvoří 100 %, jelikož v jednom rozhodnutí mohl být kódován výskyt více kategorií.

3. Skutková podstata a udělený trest

Závěrečná část analýzy se zaměřila na skutkovou podstatu a udělené tresty. Nejčastější skutkovou podstatou (graf 7) bylo **podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (§ 356 trestního zákoníku)** – to se vyskytlo téměř v polovině analyzovaných soudních rozhodnutí. Zhruba pětina obsahovala skutkovou podstatu **hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny (§ 355), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 352)** nebo **projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka (§ 404)**. Další skutkové podstaty se vyskytovaly méně často.

Za zmínku stojí ojedinělý výskyt **přečinu ohrožování výchovy dítěte (§ 210)**, který jako takový není obsahově spjat s nenávistnými projevy na internetu. V daném případě (trestní příkaz Okresního soudu v Benešově, sp. zn. 1T 135/2017-89) pachatel zveřejnil na svém profilu na sociální síti jím pořízenou videonahrávku se svou nezletilou dcerou, kterou nabádal k nenávistným projevům vůči muslimům a Romům.

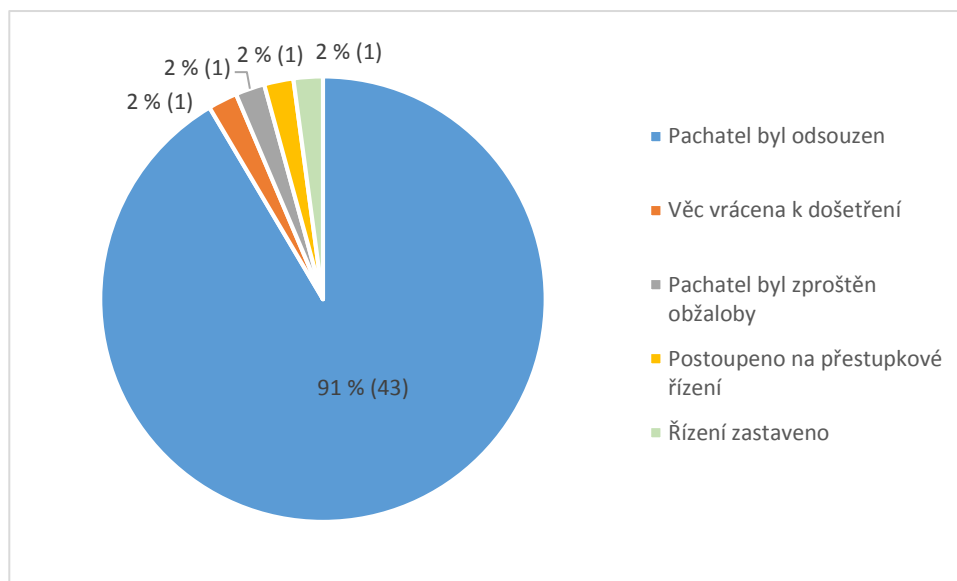
Graf 7 Rozhodnutí dle skutkové podstaty (N = 47)

Pozn.: Součet podílů netvoří 100 %, jelikož v jednom rozhodnutí mohl být kódován výskyt více kategorií.

Co se týče výsledků řízení na prvním stupni (graf 8), pachatel byl odsouzen ve 43 ze 47 případů (91 %). Ve zbylých čtyřech případech bylo řízení zastaveno (1 rozhodnutí), postoupeno k přestupkovému řízení (1 rozhodnutí), pachatel byl zproštěn obžaloby (1 rozhodnutí) nebo byla věc vrácena k došetření (1 rozhodnutí). Pokud se tedy případ týkající se nenávistných projevů dostal před soud, byl pachatel ve většině případů potrestán. Jak jsme ale upozornili v první kapitole analýzy, ve 13 % analyzovaných rozhodnutí (6 ze 47) ještě probíhá další řízení, takže výsledek řízení a také níže prezentovaná struktura udělených trestů se ještě mohou mírně změnit.

Graf 8 Výsledek řízení na prvním stupni (N = 47)

Jak ukazuje tab. 2, nejčastějším trestem bylo **podmíněné odnětí svobody s určením zkušební doby** (27 rozhodnutí, tedy 63 % z počtu případů, které končily odsouzením pachatele). Délka podmíněného odnětí svobody se pohybovala od 3 až do 30 měsíců, v průměru šlo o 10 měsíců. Zkušební doba podmíněného odnětí svobody variovala od jednoho roku do pěti let (průměrně dva roky). Je ale nutné upozornit, že v případě dvou nejdelších podmíněných odnětí svobody se jednalo o souhrnné tresty pachatelů, kteří již byli v minulosti trestáni a u nichž soud nezměnil jejich podmíněný trest na nepodmíněné odnětí svobody: tito pachatelé byli odsouzeni na 30, resp. 24 měsíců se zkušební dobou čtyři, resp. pět let. Bez těchto souhrnných trestů by byla maximální délka podmíněného odnětí svobody 24 měsíců (průměrná doba 9 měsíců) a maximální uložená zkušební doba podmíněného odnětí svobody tři roky (průměrná doba 21 měsíců).

Druhým nejčastěji uděleným trestem (10 rozhodnutí, tedy 23 %) byl **peněžitý trest s určením náhradního trestu**. Pohyboval se ve výši od 5 000 Kč až do 30 000 Kč (průměrně 15 800 Kč). Peněžitý trest byl vždy doplněn také náhradním trestem pohybujícím se od 1 do 3 měsíců (průměrně 2 měsíce). Udělení peněžitého trestu a podmíněného trestu odnětí svobody se **zpravidla vzájemně vylučovalo** – pouze ve dvou případech byly oba tresty uděleny současně.

Co se týče dalších možností, ve třech případech (7 %) soud uložil pachateli **obecně prospěšné práce** (v délce od 100 do 300 hodin). Ve třech případech (7 %) soud uložil pachateli **náhradu majetkové škody nebo nemajetkové újmy** ve výši od 1 000 Kč do 20 000 Kč. Vždy ve dvou případech (5 %) nařídil soud **propadnutí věci** (např. notebook, externí disk, přívěsek ve tvaru hákového kříže, knihy apod.) nebo **dohled** či **vhodný program psychologického poradenství** spočívající zejména v předcházení agresivnímu chování a zvládnání zátěžových stavů. V jednom případě soud podmíněně zastavil řízení poté, co pachatel vložil na účet soudu 8 000 Kč určených jako **peněžitá pomoc obětem trestné činnosti** podle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů.

Nadto, v pěti soudních rozhodnutích (12 %) bylo řízení **podmíněně zastaveno** (se zkušební dobou 10 až 24 měsíců). Ve třech případech uplatněného nároku na náhradu škody soud odkázal poškozeného na řízení v občanskoprávních věcech.

Tab. 2 Prvostupňová rozhodnutí podle uděleného trestu (N = 43)

Typ trestu	Počet rozhodnutí	Min. a max.	Průměr
Peněžitý trest	10	5 000 Kč až 30 000 Kč	15 800 Kč
Náhradní trest	10	1 až 3 měsíce	2 měsíce
Podmíněné odnětí svobody	27	3 až 30 měsíců	10 měsíců
Zkušební doba podmíněného odnětí svobody	27	12 až 60 měsíců	24 měsíců
Obecně prospěšné práce	3	100 až 300 hodin	167 hodin
Propadnutí věci	2		
Dohled nebo vhodný program psychologického poradenství	2		
Náhrada majetkové škody nebo nemajetkové újmy	3	1 000 Kč až 20 000 Kč	8 667 Kč

Co se týče **průběhu a způsobu skončení věcí**, až 37 ze 47 případů (79 %) skončilo rozhodnutím soudu prvního stupně. Osm případů prošlo odvolacím řízením, dva i dovolacím řízením.

Ústavní soud vydal nález ve dvou věcech. V jednom případě rozhodoval o postavení poškozeného (nález sp. zn. III. ÚS 3439/17, ze dne 2. 4. 2019, viz také popis v části Příklady rozhodnutí soudů). V dalším případě Ústavní soud rozhodoval o ústavní stížnosti stěžovatelky, která se domáhala zrušení usnesení obecného soudu, kterým byla původně trestní věc postoupena k řízení o přestupku (sp. zn. I. ÚS 1397/19, ze dne 28. 5. 2019). V jedné věci byla podána ústavní stížnost Ústavnímu soudu a řízení probíhá.

Příklady rozhodnutí soudů

Postavení poškozeného v trestním řízení

Rozsudek Okresního soudu v Kladně ze dne 24. 8. 2017, sp. zn. 26 T 116/2017-96, usnesení Okresního soudu v Kladně ze dne 24. 8. 2017, sp. zn. 26 T 116/2017-94, náleží Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3439/17, ze dne 2. 4. 2019.

V listopadu 2016 zaplavily facebookový profil zpěváka Radka Bangy stovky nenávislných a rasistických příspěvků a výhrůžek smrtí. Jejich autoři tak reagovali na postoj zpěváka k předávání ceny Český slavík 2016. Radek Banga z vyhlášení cen odešel na protest proti druhému místu, které v kategorii „Kapela“ získala hudební skupina Ortel a její zpěvák Tomáš Hnídek. Některé texty skupiny Ortel jsou hodnoceny jako xenofobní a skupina je spojována s příslušníky krajní pravice.

Na jednoho z pachatelů podal státní zástupce obžalobu pro trestný čin projevu sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka podle § 404 trestního zákoníku. Trestní stíhání bylo vedeno pro výrok:

„Ano, tak se tleskalo nacismu, teď už zbyva ho rozšířit co nejvíc to bude, ptz takový kokoti, černí, židi, atd... Musí opustit naší vlast, bílou vlast, Evropu a táhnou někam do prdele, nebo este lepe, poslat do plynu jako dřív -:).“

Okresní soud v Kladně uznal pachatele vinným a odsoudil jej k trestu obecně prospěšných prací ve výměře 100 hodin. Ještě v průběhu trestního řízení Radek Banga uplatnil právo vystupovat v řízení jako poškozený. Považoval zmíněné výroky za výhrůžky a útok na něj a žádal také o náhradu nemajetkové újmy. Okresní soud zpěvákovi nepřiznal práva poškozeného a k hlavnímu líčení ho nepřipustil. Soud uvedl, že mu práva poškozeného „zřejmě nepřísluší“. Podle názoru soudu nebylo jednání pachatele zaměřeno přímo na stěžovatele a neprokázalo se, že by vyhrožoval přímo jemu.

Proti tomuto usnesení okresního soudu podal Radek Banga stížnost k Ústavnímu soudu, protože jiný opravný prostředek náš právní řád nezná. Ústavní soud konstatoval, že okresní soud porušil právo Radka Bangy na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 a 4 Listiny základních práv a svobod při hájení svých práv podle čl. 1 a čl. 10 odst. 1 a 2 Listiny.¹⁹ V nálezu zdůraznil, že znalost dopadů trestního jednání do života obětí je důležitým kritériem v otázce trestu, a v některých případech může souviset i s posouzením otázky viny obžalovaného. Přítomnost poškozených v hlavním líčení má podle Ústavního soudu své nezastupitelné

¹⁹ Ustanovení čl. 1 Listiny základních práv a svobod: „Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.“

Ustanovení čl. 10 odst. 1: „Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.“

Ustanovení čl. 10 odst. 2: „Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.“

místo a soud má posoudit povahu útoků nenávisti také z perspektivy jeho potenciálních konkrétních obětí.

Podle názoru Ústavního soudu byl závěr okresního soudu o tom, že Radku Bangovi práva poškozeného „zřejmě nepřísluší“, nesprávný. Uvedl, že při rozhodování o právech poškozeného v trestním řízení bylo úkolem soudu posoudit, jestli mu mohla vzniknout majetková či nemajetková újma v příčinné souvislosti s jednáním pachatele. V pochybnostech pak měl práva poškozeného přiznat. Okresní soud na jedné straně konstatoval, že „ani náznakem nezpochybňuje, že život stěžovatele musel vlivem mnoha uživatelů sociálních sítí, případně i jinak, utrpět na kvalitě“, na straně druhé však zpěvákovi postavení poškozeného nepřiznal a hodnocení újmy na jeho právní sféře se ani nevěnoval.

Ústavní soud také uvedl, že verbální či písemné útoky na sociálních sítích představují „sice technicky specifický, avšak k nástrojům starších totalitních ideologií snadno připodobitelný způsob nepřipustného vedení politického boje. Je třeba zkoumat, nakolik je takové sdělení na tzv. facebookovém profilu odlišné kupříkladu od pomalování výlohy obchodníka náležejícího k jiné společenské menšině.“ Hrozivé historické zkušenosti se stigmatizací společenských menšin se podle soudu nemohou projevat pouze v přijetí „obecně ochranné“ trestní legislativy. Hlubší pochopení újmy adresátů nenávistných útoků vyžaduje zkoumat, jak se jednotlivý útok projeví v individuální sféře konkrétního jedince (např. v důsledku jeho ohrožení, obav, poškození dobrého jména apod.) a nakolik jde pouze o nepřipustnou neadresnou politickou kampaň.

Ústavní soud kromě konstatování porušení práv Radka Bangy také zrušil usnesení okresního soudu o nepřiznání postavení poškozeného v trestním řízení. Zrušit samotný odsuzující pravomocný rozsudek už podle Ústavního soudu nebylo možné. Nález Ústavního soudu tak bude mít vliv především na budoucí rozhodování soudů o postavení poškozeného v trestním řízení.

Útoky na historika pro jeho vyjádření o migraci

Rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 20. 6. 2018, sp. zn. 31 T 64/2018.

V lednu 2017 čelil vlně nenávistných komentářů také historik a akademický pracovník Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Útoky následovaly po jeho rozhovoru pro časopis Týden, ve kterém kromě jiného pozitivně hodnotil některé aspekty migrace. Následně čelil na sociálních sítích nadávkám a výhrůžkám. Jeden z pachatelů umístil k článku na sociální síti komentář ve znění:

„Za mě je jediný dobrý muslim mrtvý. Doufám, že vás někde potkám, abych vám mohl plivnout do obličeje. A pokud dojde někdy k teroristickému útoku v ČR, osobně se o vás postarám. Jako vlastizrádce vás pověsím na strom.“

Do diskuse pod článkem pachatel přidal pozvánku na seminář organizovaný Ústavem pro soudobé dějiny, ze které byla zřejmá adresa konání semináře a také přítomnost historika na něm, s popisem:

„Už vím jak (...jméno historika...) potkat - tik, tak - strom větev lano a houpačka pro jednoho.“

Pachatel se v řízení před soudem bránil tvrzením, že kritika muslimů je jeho osobní názor. Tvrdil, že je souzen za názor a že je s ním zacházeno jako v komunistickém režimu. Výrok o věšení byl černý humor, který vysvětloval jako pověšení na strom za kšandy.

Soud v rozsudku uvedl, že právo na názor má každý, ale osobní svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda někoho jiného. Svým názorem tedy není možné vyzývat k násilí proti skupině obyvatel, národu, proti určitému náboženství ani k omezování práv svobod jejich příslušníků.

Soud pachatele odsoudil za přečiny nebezpečného vyhrožování a podněcování k nenávisti vůči skupině osob k odnětí svobody v délce 30 měsíců, který podmíněně odložil na zkušební dobu 4 roky. Uložil mu také povinnost podrobit se vhodnému programu psychologického poradenství, spočívajícímu v předcházení agresivnímu chování a zvládání zátěžových situací.

Uložení trestu bylo specifické, protože pachatel byl již dříve uznán vinným jiným rozsudkem téhož soudu za přečiny ublížení na zdraví, poškozování cizí věci a výtržnictví. V době spáchání projednávaného skutku byl pachatel ve zkušební době podmíněného odsouzení. V dřívějším rozsudku (ze dne 11. 1. 2017) mu byl uložen trest odnětí svobody v trvání dvou let, který byl podmíněně odložen na zkušební dobu čtyř let. Také měl tímto rozsudkem uložen dohled a povinnost podrobit se vhodnému programu psychologického poradenství spočívajícímu v předcházení agresivnímu chování a zvládání zátěžových situací. Za situace, kdy pachatel plnil dohled probačního úředníka a s ohledem na dobu, která uplynula od spáchání předchozího skutku, přistoupil soud znovu k uložení trestu, který nebyl spojen s výkonem trestu odnětí svobody.

Rozsudek je pravomocný.

Velké množství nenávistných výroků od jednoho pachatele

Trestní příkaz Okresního soudu v Příbrami ze dne 20. 9. 2018, sp. zn. 2 T 20/2018.

Pachatel komentoval a sdílel v rozmezí několika let různé články a videa na sociálních sítích, přičemž svými komentáři útočil na Romy, Židy a další skupiny lidí. Dohromady se jednalo o víc než 50 výroků typu:

„Ty zasraný podlidi musíme vyhubit“ ... „Cikánská chamrať nemá žádnou hodnotu kam vlezou tam jen parazituji!!!! Jakej normálně myslící člověk si nechá v těle dobrovolně parazita? Žádnej“ ... „Mi jsme jediná cesta a né nějaká domobrana, která chce spolupracovat s cigánským odpadem! stydím se za vás a pro mě jste stejný nepřítel jako ty negři a škůdci tohoto národa! Bohužel v tom cítím chování Žida.“

Podle soudu tím spáchal pokračující přečin hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny.

Další příspěvky pachatele poté soud vyhodnotil jako pokračující přečin podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. Do této kategorie soud zařadil výroky jako:

„Mrsina cigosska jen vrhla dalsi slapky a parazity“ ... „Jednou jim to spocitame a to pro cikany fatalnim zpusobem“ ... „Negři a paraziti musí vidět že tu nejsou doma a to v celé Evropě“ ... „S cigošema nehne ani boží moc pouze 9mm“... „Vystřelit mozek“

Dále se pachatel dopustil také projevu sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka, a to sdílením nápisů a symbolů neonacistických organizací. Poslední skupinu výroků soud vyhodnotil jako popírání, zpochybňování a ospravedlňování genocidia. Soud ho odsoudil k úhrnnému trestu 12 měsíců a trest podmíněně odložil na zkušební dobu 36 měsíců.

Trestní příkaz je pravomocný.

Nenávist pod fotografií prvňáčků

Trestní příkaz Okresního soudu v Tachově ze dne 10. 9. 2018, sp. zn. 9 T 76/2018.

Teplický deník zveřejnil na podzim roku 2017 fotografie prvňáčků z různých místních škol. Fotografie žáků Základní školy Plynárenská v Teplicích se pak rozšířila i na sociálních sítích, kde někteří diskutující reagovali nenávistnými komentáři na různý etnický či rasový původ dětí – do třídy chodily převážně romské a arabské děti.

Jedna z diskutujících připojila na sociální síti svůj komentář ve znění „Rovnou...“ a připojila symbol střelné zbraně – revolveru.

Okresní soud v Tachově uznal pachatelku vinnou z přečinu podněcování nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. Odsoudil ji k podmíněnému odnětí svobody v délce 8 měsíců. Výkon trestu podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání 18 měsíců. Dále uložil pachatelce také peněžitý trest ve výměře 20 000 Kč. Pro případ, že peněžitý trest nebude vykonán, stanovil soud náhradní trest odnětí svobody v trvání dvou měsíců.

Trestní příkaz je pravomocný.

Sporná identita pachatele

Rozsudek Okresního soudu v Teplicích ze dne 29. 4. 2019, sp. zn. 1 T 39/2019, usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 29. 8. 2019, sp. zn. 7 To 312/2019.

Také další případ se týkal fotografie žáků první třídy ze Základní školy Plynárenská v Teplicích a verbálních útoků na jejich národnost či etnicitu. Obžalovaný ze svého facebookového účtu fotografii veřejně komentoval slovy: „Ještě že jsou ze ZŠ Plynárenská. Řešení se přímo nabízí. Neříkej že Tě to nenapadlo!!!“ V jeho případě soud posuzoval také další skutky. Na svém facebookovém profilu se zobrazovacím jménem „Vita K.“ zveřejňoval například nacistické symboly, fotografii Hermana Göringa či Adolfa Hitlera s páskou s hákovým křížem a se zdviženou pravou rukou. Tuto fotografii doplnil komentářem: „Krásné bílé sny, Přátelé.“

Podle obžaloby tak spáchal přečin podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod a také přečin projevu sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka.

Obžalovaný se z hlavního líčení omluvil s tím, že se ho nechce zúčastnit. Jednání proto proběhlo bez jeho přítomnosti. Soud v rozsudku odůvodnil, v čem viděl naplnění skutkové podstaty uvedených trestných činů. Uvedl například, že textem pod fotografií prvňáčků pachatel narážel na vyražďování Židů za druhé světové války v plynových komorách. Popsal také roli Hitlera a Göringa v době druhé světové války a jejich aktuální popularitu u nacistických hnutí.

Obžalovaného však obžaloby zprostil, protože z provedených důkazů nebylo prokázáno, že skutek spáchal právě on. Z důkazů sice bylo zřejmé, že na profilu se jménem „Vita K.“ byly publikovány uvedené výroky, symboly a fotografie, avšak nebylo prokázáno spojení tohoto facebookového účtu s osobou obžalovaného. Název profilu se podobá jménu obžalovaného a také účet obsahoval fotografii obžalovaného. Chyběly však podle soudu technická data (např. IP adresa), na základě kterých by soud mohl bez pochybností ztotožnit jeho uživatele. Ani od provozovatele sociální sítě Facebook se nepodařilo získat data vedoucí k identifikaci osoby, která účet používala. Společnost totiž uvedla, že uživatel účtu „Vita K“ je mimo jurisdikci České republiky, a je proto třeba obrátit se na orgány činné v trestním řízení Dánského království, kde se uživatel zdržoval. Soud následně zjistil, že obžalovaný během určitého období skutečně pracoval v Dánsku. Nebylo však podle něj ani tak možné bez důvodných pochyb prokázat, že popsané skutky spáchal on.

Krajský soud v Ústí nad Labem rozhodnutí Okresního soudu zrušil a vrátil mu věc k novému řízení. Podle odvolacího soudu nebyly naplněny podmínky pro to, aby se jednalo v nepřítomnosti obžalovaného. Kromě toho také okresnímu soudu vytkl, že nevyčerpal všechny možnosti k odstranění pochybností o totožnosti pachatele, například prostřednictvím předvolání facebookových přátel profilu Vita K., jejichž seznam měl k dispozici. Krajský soud uložil okresnímu soudu vyslechnout obžalovaného, doplnit dokazování a znovu rozhodnout.

Řízení probíhá opět u okresního soudu.

„Husitské“ protimuslimské výzvy

Trestní příkaz Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 31. 1. 2019, sp. zn. 7 T 3/2019.

V polovině roku 2018 zveřejnil pachatel v otevřené diskusi na sociální síti příspěvek ve znění:

*„Myslím, že je na čase udělat tomu patřičnou přítrž ...Jsme přeci Češi, tak k sakru probudme v sobě husitskou krev a ty zasn*ané muslimské nepřizpůsobivé opice od tuď vyžeňme a vybijme!! Nebudeme přece čekat na politiky, který s tím stejně ho*no udělají! Nenecháme si vzít to, co jsme tu my a naši předkové budovali celá staletí!! Tak vezměme vidle, cepy aj. a zažeňme tu smradlavou pakáž tam odkud přišla...“*

Soud jednání vyhodnotil jako podněcování k nenávisti k některé skupině osob nebo k omezování jejich práv. Pachatele potrestal peněžitým trestem ve výši 8 000 Kč. Náhradním trestem pro případ nezaplacení uvedené částky soud stanovil trest odnětí svobody v délce dvou měsíců.

Trestní příkaz je pravomocný.

Posouzení hranic svobody slova

Usnesení Okresního soudu v Liberci ze dne 29. 5. 2017, sp. zn. 3 T 71/2017, usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočky v Liberci, ze dne 29. 8. 2019, sp. zn. 7 To 312/2019.

Pachatel byl obžalován za to, že ze svého twitterového účtu napsal:

„...doufejme ty krysy islamistické a cikanske stejně jako zlodejske a vlastizradne politiky postřílet i s rodinami, ... docela by me zajimal názor obycejnych lidi na to jestli by někdo zagal strilet politiky, zda by byl vrah, terorista, hrdina?, @Slavek S podkopava demokracii a ja dle článku 2, 1 mam bránit demokracii jakymkoliv způsobem, tzn. i strilenim těchto zmrdu, @ Slavek S zlodej a vlastizradce zaslouzi jedine popraviti i s rodinou, @Slavek S uz brzop si zazpivás. poveste ho vejs at se houpa, @CSSD ja myslel, ze jste jen zlodeji nanazrane prasata, chamtive a vlastizradci jedine co zaslouzi každý politik je kulka do jater ne do hlavy.“

Obžaloba vinila pachatele ze spáchání přečinu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod.

Okresní soud zastavil trestní stíhání z důvodu, že skutek není trestným činem a není ani důvod k postoupení věci jinému orgánu. Uvedl, že z citovaných twitterových příspěvků pachatele je zřejmý jeho hluboce negativní vztah k Romům, muslimům a politikům. Podle soudu se ale jednalo o velmi vágní a obecné proklamace, které samy o sobě neobsahovaly prvek podněcování. Soud vyhodnotil příspěvky pachatele tak, že odrážejí současné myšlenkové směřování určitých skupin společnosti, kdy vymezování se proti romské menšině, muslimům, imigrantům či politikům reflektuje jejich frustraci a nespokojenost. I když jde podle soudu o velmi vyhraněný, osobně zaujatý a kontroverzní způsob, „reflektující jejich mentální potenciál“, přiznal mu v demokratické společnosti legitimitu. Podle soudu nelze tyto výroky kriminalizovat. Soud také uvedl, že i když právo na svobodu slova má hranice a je limitováno právy jiných, nelze z toho dovodit, že může být kriminalizováno jakékoli vybočení z mezí pravidel slušnosti uznávaných v demokratické společnosti. Svobodu slova soud vyzdvihl jako důležitý statek a kriminalizováno může být jedině vybočení extrémní. Příspěvky projednávané v tomto trestním řízení podle soudu nedosahovaly takové intenzity a specifičnosti, aby bylo vůči jejich autorovi možné uplatnit trestní postih. Soud neshledal ani důvody pro postoupení věci na přestupkové řízení, protože podmínkou spáchání přestupku proti občanskému soužití je způsobení újmy jiným osobám, která podle soudu nevznikla.

Krajský soud následně rozhodoval o odvolání, které podala státní zástupkyně. Ta v odvolání uvedla, že pachatel používal výrazy, aby byly určité osoby postříleny i s jejich rodinami. Takové výzvy nelze považovat jen za vyjádření frustrace z momentálního společenského vývoje. Podle státní zástupkyně se pachatel dopustil přečinu.

Krajský soud napadené usnesení zrušil a věc postoupil Magistrátu města Liberec, protože by jednání pachatele mohlo být posouzeno jako přestupek.

K odůvodnění usnesení okresního soudu uvedl, že za vyjádření určité frustrace z politického a společenského vývoje by bylo možné považovat tu část výroků pachatele, kdy vyjadřuje svůj názor na počínání politiků a členů politické strany. Pachatel však jasně vyzýval i k tomu, aby některé osoby byly pro svou politickou činnost, příslušnost k etnické skupině a náboženské smýšlení postříleny včetně členů jejich rodin. Takové výrazy už podle soudu nelze považovat za využití svobody slova, ale urážlivý a krajně nevhodný projev, který je v rozporu s řádným občanským spolužitím. Správní orgány by v takovém jednání mohly spatřovat přestupek ve smyslu zákona o přestupcích.

Usnesení krajského soudu je pravomocné.

Výhrůžky adresované oceněnému státním vyznamenáním

Trestní příkaz Okresního soudu v Šumperku ze dne 30. 10. 2017, sp. zn. 2 T 148/2017.

Pachatel se zapojil do diskuse k udělení ocenění Řádem T. G. Masaryka u příležitosti státního svátku 28. října 2016. V diskusní facebookové skupině zveřejnil příspěvek ve znění:

„Už zabijte toho žida :-) Škoda že Němci to s ním neskoncovali a dlouho se srali s jeho rodinkou :-)“ ... „Osobně já potkat XY tak ho také zabiju, dokončím to co Němci začali a nedokončili :-)“

Tento příspěvek shlédlo více než 20 000 osob.

Soud uznal pachatele vinným ze spáchání přečinu popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia. Odsoudil ho k trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců, který podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání dvou let.

Trestní příkaz je pravomocný.

Útok na novorozence

Trestní příkaz Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 21. 11. 2018, sp. zn. 2 T 98/2018.

Na facebookovém profilu „Zprávy.cz“ byly publikovány fotografie novorozenců. Pachatel se zapojil do internetové diskuse k fotografii jednoho z dětí, jehož jméno evokovalo jinou etnickou příslušnost či národnost než českou. Spolu s fotografií a datem narození byly zveřejněny i informace, jaké se při informování o narození dětí v tisku uvádějí (délka, váha apod.) Pachatel v reakci na fotografii zveřejnil výrok:

„Je to odpad, má to v genech. Bude se jen dál množit, kolik takovej negr bude mít za 25 let potomků. Takže za mě, dupnout na krk“ ... „Domníváme se, že malinké děti za nic nemůžou, jsou plozeny s láskou a vášní. To je všeobecný evropský jev. Někde jsou děti plozeny jediným bohem a někde zase proto, aby přečísli nepřízeň rodu. Gratulujeme rodičům k novému životu (jméno dítěte). Na to by byla adekvátní odpověď v podobě tří novorozenců Janů Nováků. Lidi pojďme #NATO! #PlodneLeto.“

Podle soudu tím pachatel veřejně podněcoval k nenávisti k etnické skupině a čin spáchal veřejně přístupnou počítačovou sítí a odsoudil ho k trestu obecně prospěšných prací

ve výměře 100 hodin. Soud také zavázal pachatele k tomu, aby matce dítěte jako poškozené zaplatil částku ve výši 5 000 Kč.

Trestní příkaz je pravomocný.

Hranice svobody politických projevů

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 26. 1. 2018, sp. zn. 5 T 41/2016, usnesení Městského soudu v Praze ze dne 1. 11. 2018, sp. zn. 5 To 219/2018, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2019, sp. zn. 6 Tdo 674/2019-3135.

Pachatel zveřejňoval na různých webových stránkách a sociálních sítích množství projevů, komentářů (mluvených i psaných), ve kterých se podle obžaloby snažil vyvolávat či upevňovat předsudky vůči Židům, poukazoval na nutnost řešení tzv. „židovské otázky“ a také zpochybňoval holocaust. Kromě toho publikoval nebo nabízel ke koupi knihy s podobným obsahem. Ve svých projevech a komentářích dále prezentoval negativní pohled na imigranty převážně muslimského vyznání. Přisuzoval jim pouze negativní vlastnosti, hovořil a psal o nich jako o parazitech, vetřelcích, barbarech a vyzýval na obranu se zbraní v ruce, např.:

„Střílelo se slepými, střílelo se, jak jsem řekl, do vzduchu, střílelo se symbolicky. Zatím. A já to slovo zatím říkám schválně. Beze zbraní se těm černým nájezdníkům neubráníme. A co se týče těch našich vlastizrádců, i na ty platí síla...“ ... „Jak předejít záhubě? Do vetřelců střílet! Doporučuje 10 z 10 národních demokratů“ ... „Už to říkáme dlouho. Střílet do nich. Tohle nemá s uprchlíky nic společného.“

Sdílel také příspěvek o požáru budovy Rakouského červeného kříže plánované jako azylová ubytovna pro imigranty, který byl úmyslně založen, a tento příspěvek opatřil vlastním komentářem: *„Raději spáleníště, než barák plný parazitů.“* Popis skutků byl vzhledem k četnosti projevů velmi obsáhlý (v rozsudku má tato část rozsah tří stránek textu).

Podle soudu tím pachatel spáchal následující přečiny:

- hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny,
- podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod,
- popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia,
- schvalování trestného činu.

Soud ho za tyto skutky, jakož i za sbíhající přečiny, za které byl uznán vinným dřívějším rozsudkem jiného okresního soudu, odsoudil k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou roků. Trest mu podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání tří let. Dále mu soud uložil trest propadnutí věcí – knih (v řádech stovek kusů), počítačů, externích disků a dalších zařízení výpočetní techniky, fotoaparátů či perkusní pistole a střel. Prvostupňový soud také uložil trest ztráty autorských práv k publikacím, které pachatel vydal nebo distribuoval.

Pachatel v řízení poukazoval na to, že v demokratickém režimu je nemyslitelné, aby byl někdo trestán jen za to, že vydává nebo distribuuje knihy. Argumentoval svobodou projevu a poukazoval na paralelu mezi jeho případem a stíháním disidentů za komunismu.

Prvostupňový soud v obsáhlém rozsudku, který má 74 stran s odkazem na judikaturu Ústavního soudu, zdůraznil důležitost svobody projevu a současně dodal, že aktivity obžalovaného (knihy, projevy, články, příspěvky na sociálních sítích) překračují meze svobody. Nabádají totiž k agresivitě, rasismu, xenofobii a mnohdy i k násilnému chování vůči celým skupinám osob. Soud přirovnal jeho rétoriku k rétorice nacistické, která taktéž nabádala k radikálnímu potlačování svobod a práv některých skupin, které označovala za degenerované a podřadné.

Svoboda projevu obžalovaného pachatele se podle soudu dostala do zásadního rozporu s čl. 3 Listiny základních práv a svobod – tedy se zajištěním základních práv a svobod bez rozdílu pro všechny, a to nehledě na jejich původ, rasu, náboženství a podobně. Projev obžalovaného se vyznačoval diskriminační a agresivní dikcí, zneužívání práva na svobodu projevu je v rozporu s demokracií a lidskými právy. Na svobodu projevu se také nelze odvolávat v případech popírání holocaustu, propagace nacismu, rasismu či jiné podobné nenávistné ideologie.

Pachatel se proti rozhodnutí prvostupňového soudu odvolal. Namítal, že jde o politickou obžalobu, která je hanbou pro stát. Zdůraznil, že soud neprovedl důkaz těmi knižními publikacemi, za něž byl obžalovaný postaven před soud, a že znalecký posudek přibraného znalce pokrývá jen zlomek textů, které jsou předmětem obžaloby. Namítal také trest ztráty autorských práv, protože autorské právo představuje výlučný osobnostní atribut, jehož nelze nijak pozbýt.

V odvolacím řízení soud vyhodnocoval, jak se soud prvního stupně vypořádal s požadavkem obhajoby vykonat důkaz přečtením všech knih a přehráním všech inkriminovaných projevů, které jsou pachateli kladeny za vinu. Podle odvolacího soudu se vykonalo v prvostupňovém řízení rozsáhlé dokazování (přehrávání záznamů veřejných projevů obžalovaného a čtení inkriminovaných tiskovin, zejména novinových článků a různých sdělení a komentářů, či čtení vybraných pasáží z knih). Postup nalézacího soudu v důkazním řízení byl přiměřený specifické povaze věci. Formální nedostatek našel odvolací soud v tom, že soud neprovedl důkaz knihami v jejich materiální formě jakožto věcmi doličnými. Tento důkaz vykonal odvolací soud sám.

Odvolací soud shrnul, že

„nenávistné, na nejspodnější lidské pudy a nejtemnější stránky lidské povahy zaměřené jednání obžalovaného, vícečetností svých podob, svou intenzitou a mírou vulgarity, jakož i okázalou spektakulárností, jíž program rasové nenávisti a xenofobie popularizoval na svých veřejných shromážděních, vykazuje nepochybně takový stupeň společenské škodlivosti, že v kolizi právem chráněných zájmů či hodnot – kolizi mezi na jedné straně svobodou slova a politického aktivismu, na druhé straně zájmu na uchování míru, na klidném občanském soužití, jakož i na prevenci ‚svémocného‘ davového i individuálního násilí – nutno rozhodně upřednostnit zájem na ochraně společnosti,

na nerozdmýchávání rasových a nacionálních svárů před zájmem na ochraně svobody slova a politického aktivismu. K odsouzení inkriminovaného komplexního a mnohočetného jednání obžalovaného došlo v souladu s ústavním pořádkem zákonnými prostředky trestního práva“.

Výši trestu soud potvrdil s výjimkou propadnutí věci ohledně autorských práv k publikacím – tuto část trestu soud zrušil. Rozsudek a usnesení jsou pravomocné. Podané dovolání Nejvyšší soud odmítl, o stížnosti proti rozhodnutím obecních soudů bude rozhodovat Ústavní soud.

Příloha – kódovací klíč

- A. Zkratka kodéra
- B. Číslo jednací / spisová značka (vypsat značku)
- C. Název soudu
- D. Rok spáchání skutku
- E. Rok vydání rozsudku
- F. Nenávistný projev – citace (přímá citace předmětného nenávistného projevu)
- G. Počet obětí (vypsat číslo)
- H. Oběť
 - 1 = Rom
 - 2 = Polák
 - 3 = příslušník LGBT+ skupiny
 - 4 = Čech
 - 5 = uprchlík
 - 6 = muslim
 - 7 = černocho
 - 8 = Arab
 - 9 = jiné – vypsat
- I. Prostředí: Kde k danému projevu došlo?
 - 1 = webové stránky různých médií (např. diskuze pod články na webech deníků)
 - 2 = Facebook
 - 3 = Instagram
 - 4 = Twitter
 - 5 = Jiná sociální síť: jaká – vypsat
 - 6 = Jiné on-line prostředí: jaké – vypsat
- J. Pachatel – pohlaví

1 = muž

2 = žena

K. Pachatel – typ

1 = příslušník majority / nelze určit příslušnost k jiné (další) skupině

2 = Rom

3 = cizí státní příslušník

4 = jiná možnost: vypsát

L. Je pachatel recidivistou?

0 = Ne / z rozhodnutí není jasné

1 = Ano

M. Klíčová skutková podstata

1 = Poškození cizích práv (§ 181)

2 = Pomluva (§ 184)

3 = Podpora a propagace terorismu (§ 312e)

4 = Vyhrožování teroristickým trestným činem (312f)

5 = Křivé obvinění (§ 345)

6 = Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 352)

7 = Nebezpečné vyhrožování – jen nenávistní aspekt (§ 353)

8 = Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob (§ 355)

9 = Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (§ 356)

10 = Šíření poplašné zprávy (§ 357)

11 = Podněcování k trestnému činu (§ 364)

12 = Schvalování trestného činu (§ 365)

13 = Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka (§ 403)

14 = Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka (§ 404)

15 = Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidy (§ 405)

16 = Jiný trestný čin: vypsát

N. Výsledek řízení na prvním stupni

1 = Řízení zastaveno

2 = Postoupeno na přestupkové řízení

3 = Pachatel byl zproštěn obžaloby

4 = Věc vrácena k došetření

5 = Pachatel byl odsouzen

O. Skončení věci a trest

1 = Podmíněné zastavení (počet měsíců zkušební doby)

2 = Peněžitý trest (v Kč)

3 = Náhrada majetkové škody nebo nemajetkové újmy

4 = Náhrada škody v občanskoprávním režimu (v Kč)

5 = Náhradní trest (počet měsíců)

6 = Podmíněné odnětí svobody (počet měsíců)

7 = Zkušební doba podmíněného odnětí svobody (počet měsíců)

8 = Nepodmíněné odnětí svobody (počet měsíců)

9 = Jiné tresty – jaké: vypsát

P. Ukončení řízení

1 = Ukončeno na prvním stupni (případně trestním příkazem) a dále se nekoná

2 = Probíhá odvolací řízení (nebo byl podán odpor proti trestnímu příkazu)

3 = Přezkoumáno v odvolacím řízení, dále se nekoná

4 = Probíhá řízení po pravomocném rozhodnutí